

Sakslased soovivad taastada Saksa sõjaväekalmistut

• Kalmistu asub osaliselt velotreki alal •

Saksa riiklik sõjahaudade hooldamise ühing on teinud linnavalitsusele ettepaneku taastada Saksa sõjaväekalmistu Rakvere tammikus.

Linnaarhitekt Raul Kulli sõnul on ühingul ka kavand, millisena kalmistut näha soovitakse. Kulud kannaksid sakslased ja nad on valmis juba tänava seda alustama. Ühing palub linnalt luba sondeerimistöökdeks. Arvatakse, et tammikusse on maetud umbes tuhat surnut.

See oli arutusel ka linnavolikogu septembrikuu istungil. Sõjaväekalmistut taastamisega oleks linnal üks heakorrastatud koht juures. Selle tõenduseks liikus istungi ajal ringi foto Viljandis taastatud Saksa sõjaväekalmistust.

Probleem on aga selles, et ühingu kava järgi hõlmab sõjaväekalmistu ala ka kolmandiku velotrekist.

Pisut velotrekist. Tammiku velotrekil on olnud märkimisväärne roll selles, et Rakveres oli vanasti palju ja nimekaid jalgrattureid. Jalgrattasport oli Eesti ajal Rakveres hästi populaarne, tegelikult isegi möödunud sajandi viimasest aastakümnest alates. Ka esimene velotrekk oli tammikus arvatavasti juba selle sajandi alguses. Kindlasti tegutses see aga 1920. aastate esimesel poolel. Niisugused andmed on Rakvere muuseumil.

Trekk kuulus linnavalitsusele ja „Kalevi“ jalgrattaosakond korraldas seal võistlusi. Neid oli aga palju, peeti nii kohalikke kui ka Virumaa ja Eesti esivõistlusi. Tammikus on püstitatud mitu Eesti jalgrattasõidu rekordit. Alati olnud ka hulgaliselt pealtvaatajaid ning võistluste eel, lõpul ja vaheaegadel mänginud pasunakoor.

1937. aastal läks velotrekk Ülemaailmse Eesti Noorsoo Ühenduse Rakvere osakonna kätte. Muuseumile teada olevail andmeil linn üüri ei võtnud, kuid nõudis, et trekk oleks hästi hooldatud, – ja seda see ka olnud. Kui 1939. aastal peeti tammikus järjekordsed Eesti esivõistlused, liikus ratturite rongkäik sinna linnavalitsuse hoovilt, pasunakoor ees. Võistlused avas linna- pea Heinrich Aviksoo.

Velotrekki kasutati veel sõja

ajal. Muuseumile teadaolevalt peeti 1942. a. Eesti esivõistlused augustikuus Rakveres.

Tammiku velotrekk taastati 1958. a. kohalike spordiorganisatsioonide (Raidla, Pitsalu) eestvõttel. 1964. a. sai see asfaltkatte. Sel ajal oli velotrekk ainus omataoline Eestis. Trekisõidu kõrval harrastati Rakveres veel pikki maantee sõite Rakvere–Kunda, Rakvere–Võsu, Rakvere–Porkuni jne. marsruudil. Korraldati isegi 120 km maantee maraton: sõideti neli korda Rakvere–Väike–Maarja vahet. Seegi huvitav teave pärineb muuseumist.

Praegu kasutavad tammiku velotrekki (mida ehk enam ei saakski nii nimetada) peamiselt lapsed, kellel linnas ju rattasõiduvõimalused puuduvad. Seal võib näha ka Rakvere jooksuhuvilisi. Velotrekk vajaks säilitamist ning peaks leidma tulevikus enam kasutamist. Kahjuks puudub trekil praegu peremees, kes hoiaks seda korras ning korraldaks aktiivset kasutamist.

Volikogu seisukoht. Sellestsaamast räägiti ka linnavolikogu istungil.

Vladimir Lõhmus teatas, et ühingu ettepanekut taastada tammikus Saksa sõjaväekalmistut arutas linnamajanduskomisjon. Viimane jäi seisukohale, et sondeerimist tuleks lubada. Siis saaks ka enam selgust kalmistut piiride kohta. Pärast osatakse paremini öelda, milline otsus langetada velotreki suhtes.

Kelli Tühis küsis: kus me jooksmas käime, kui velotrekk kaob?

Eino Väli arvas, et üks võimalus on selles, kui ühing ehitab uue velotreki. Uuringuid (sondeerimist) on aga siiski vaja.

Puudutati eetilistki poolt, seda, kuidas kalmistut, mis rahu vajab, ja velotrekk kokku sobivad.

Lõpptulemusena jäädi seisukohale, et velotrekki ei tohiks kaotada, kuid volikogu ei saa treki saatust otsustada enne, kuni pole selged kalmistut piirid.

Saksa sõjaväekalmistut taastamiseks tammikus anti volikogu põhimõtteline nõusolek, kuid selle suuruse ja täpse asendi suhtes langetatakse otsus pärast sondeerimise lõpetamist.

Helgi Pajo